

המטאור הצלם

מטוס המטאור FR.MK.9 בחיל האויר

אבינעם מיסניקוב

של טייס הניסוי של חברת גלוסטר גיים קוקסי במטוס שסומן 214. הם טסו בנתיב בריטניה-לה בורז'ה (צרפת)-פומיצינו (איטליה)-אתונה (יוון)-ניקוסיה (קפריסין)-רמת דוד. הטיסה ארכה שישה ימים. כל המטוסים הועברו עד מאי 1955 ונקלטו בטייסת הסילון הראשונה בבסיס רמת דוד.

להלן ההיסטוריה של המטוסים ששרתו בח"א:

מס' זנב 31. סופק לח"א המלכותי בתאריך 22.7.1952 עם מספר זנב WX975. הועבר לטייסת ההעברה מס' 187 שהיתה למעשה יחידת האחזקה מס' 20 בבסיס אסטון דאון, שתפקידה היה לשמר מטוסים לאיכסון ולהכין מטוסים להעברה לחו"ל. טייסת זו הטיסה את המטוס בין אוגוסט לספטמבר 1953 לרגל החגיגות לציון הקרב על בריטניה. נמכר לחברת גלוסטר ב-23.8.1954. לאחר שנמכר לחיל האויר שופץ בחברת פלייט רפיולינג בשדה התעופה טאראנט ראשטון, דורסט. טיסות הניסוי בוצעו בשדה הניסויים של חברת גלוסטר במורטון ולאנס. סומן להעברה 215. הועבר בתאריך 9.12.1954. טייסת 117, טייסת 107. כיום נמצא המטוס בתערוכת המטוסים ברמת דוד.

מס' זנב 32. סופק לח"א המלכותי בתאריך 23.5.1952 עם מספר זנב WX963. נמכר לחברת גלוסטר בתאריך 3.9.1954. לאחר שנמכר לחיל האויר שופץ בחברת פלייט רפיולינג בטאראנט ראשטון, דורסט. סומן לטיסות ניסוי G-7-129. טיסות הניסוי בוצעו בשדה הניסויים של חברת גלוסטר במורטון ולאנס. סומן להעברה 216. הועבר בתאריך 17.12.1954. שירת בטייסת 117.

מס' זנב 33. סופק לח"א המלכותי בתאריך 28.7.1952 עם מספר זנב WX980. נמכר לחברת גלוסטר. לאחר שנמכר לחיל האויר שופץ בחברת פלייט רפיולינג בטאראנט ראשטון, דורסט. סומן לטיסות ניסוי G-7-130. טיסות הניסוי בוצעו בשדה הניסויים של חברת גלוסטר במורטון ולאנס. סומן להעברה 217. הועבר בתאריך 22.12.1954. דרך מורטון ולאנס. שירת בטייסות 117 ו-107.

מס' זנב 34. סופק לח"א המלכותי בתאריך 29.5.1951 עם מספר זנב WB123. שירת בטייסת 92 בבסיס אקלינגטון עד להסבתה למטוסי סייבר בפברואר 1954 ולאחר מכן תקופה קצרה בטייסת 2. יצא משירות ונמכר לחברת גלוסטר בתאריך 9.8.1954. לאחר שנמכר לישראל שופץ בחברת פלייט רפיולינג בטאראנט ראשטון, דורסט. סומן לטיסות ניסוי G-7-126, ולטיסת ההעברה 213. הועבר בתאריך 15.3.1955. דרך לה בורז'ה.

מס' זנב 35. סופק לח"א המלכותי בתאריך 4.7.1951 עם מספר זנב WB140. שירת בטייסת 79 בבסיס גוטרסלו ואח"כ בטייסת 208. נמכר לחברת גלוסטר בתאריך 9.8.1954. לאחר שנמכר לחיל האויר שופץ בחברת פלייט רפיולינג בטאראנט ראשטון, דורסט. סומן לטיסות הניסוי G-7-127 ולטיסת ההעברה 214. הועבר בתאריך 15.3.1955. דרך לה בורז'ה. שירת בטייסת 117 ובטייסת 105. כשיצא משירות הועבר לביה"ס הטכני נווה ים שבעתלית.

מס' זנב 36. סופק לח"א המלכותי בתאריך 12.6.1952 עם מספר זנב WX967. שירת בטייסת 187 בין אוגוסט לספטמבר 1953. נמכר לחברת גלוסטר בתאריך 3.9.1954. לאחר שנמכר לחיל האויר שופץ בחברת פלייט רפיולינג בטאראנט ראשטון, דורסט. סומן להעברה 211. הועבר בתאריך 4.5.1955. דרך לה בורז'ה. במטוס זה הפיל אהרון יואלי 2 מטוסי וומפייר מצריים מספרים 1567, 1579 בתאריך 1.9.1955.

מס' זנב 37. סופק לח"א המלכותי עם מספר זנב WL259. נמכר לחברת גלוסטר ולאחר שנמכר לחיל האויר שופץ בחברת פלייט רפיולינג בטאראנט

היות ומטוס המטאור היה פלטפורמה יציבה מאד, והיות וחיל האויר המלכותי הבריטי חיפש מטוס צילום שיחליף את המוסקיטו המתיישן והבוכנטי, טבעי היה לפתח למטאור גם דגם לסיור-צילום. אבות הטיפוס הראשונים היו שני מטוסי קרב מדגם F.MK.3 שח"א המלכותי התקין בהם מצלמה בחרטום. נסיונות הפיתוח נפסקו מפני שאחד מאבות הטיפוס התרסק ואילו השני נשלח למכון התעופתי של ח"א המלכותי בפארנבורו לניסויי טיסה.

ברם, חברת גלוסטר המשיכה בפיתוח עצמי של דגם כזה. הוסבו שני מטוסים מדגם F.MK.4 והם סומנו FR.MK.5. בראשון השתמשו לעיצוב החרטום, ואילו השני התרסק לאחר שהתפרק באויר מעל מורטון ולאנס.

הנסיון הבא היה עם מטוס דגם F.MK.8 שהוסב לסיור צילום וסומן FR.MK.9 (דגם גלוסטר G-41L). דגם זה כלל חרטום בעל 3 פתחי צילום שבתוכו מצלמה דגם F.24 לצילום אלכסוני בעלת אורך מוקד של 40 אינץ' שהוסיף לאורכו של המטוס 9 אינץ'. את המצלמה אפשר היה לכוון לפני הטיסה לצילום מאחד מ-3 הפתחים בחרטום. החימום לתא המצלמה סופק מאויר חם שנוקז ממנוע שמאל. כן הותקנה במטוס מצלמה אנכית בחלק הגוף האחורי. למטוס הושארו ארבעת תותחי ההיספנו 20 מ"מ שבצידי החרטום, מערכת הדלק שונתה על מנת לאפשר הרכבת מיכלי דלק נתיקים תחת הכנפיים ומיכל גחון קבוע. זאת כדי להגדיל את הטווח ומשך השהייה באויר. כן הורכבה חופת בועה משופרת שהגדילה משמעותית את שדה הראייה של הטייס.

אב הטיפוס טס לראשונה בתאריך 23.3.1950, והמטוסים הראשונים החלו להיכנס לשירות מבצעי בטייסות בסוף יולי באותה שנה.

הטייסת הראשונה שקבלה את דגם זה היתה טייסת 208 שבסיסה היה בפאיד שבמצרים. זוהי אותה טייסת ששהתה בבסיס רמת דוד ערב הקמת המדינה ושמטוסי הספיטפייר שלה נגועו מתקיפת מטוסי ח"א המצרי על הבסיס באותו יום. מאוחר יותר הופלו 4 מטוסי ספיטפייר שלה ע"י מטוסי חיל האויר שלנו.

הטייסת הפעילה את מטוסי המטאור במשימות צילום טקטי מגבה נמוך במבצע סואץ, ובמשימות נגד הטרוריסטים בקפריסין. מטוסיה החלו לצאת מהשירות במהלך שנת 1958.

טייסות נוספות שהטיסו את המטוסים הללו היו מוצבות במזרח התיכון, במזרח הרחוק ובגרמניה, שם היתה זו טייסת מספר 2 שקיבלה ראשונה את המטוסים ובצעה משימות סיור צילום חמוש מעל לגרמניה מבסיסה בבוקנברג. טייסת שנייה שהיתה מוצבת בגרמניה היתה טייסת 79 בבסיס גוטסלו. שתי הטייסות הפעילו את המטוסים עד לסוף שנת 1951 ואז קיבלו את מטוס הסיור צילום מדגם סוויפט FR.MK.5.

טייסת שלישית בגרמניה היתה טייסת 541 שעברה לשם ביוני 1951 לבסיס בוקנברג ונסגרה בבסיס וונסטורף בספטמבר 1957.

טייסת נוספת שהפעילה מטוסים כאלה היתה טייסת מס' 8 שבסיסה היה בחורמקסאר שבעדן. טייסת זו הטיסה את המטאורים לצד מטוסי וונום בשנות החמישים. בשנת 1959 קובצו המטאורים תחת גף 1417 של הטייסת והמשיכו לטוס עד שנת 1961 בין היתר הופעלו במשימות צילום נגד השבטים המורדים בעדן.

בסך הכל יוצרו 127 מטוסים ע"י חברת גלוסטר במפעל בהאקלקוט. 12 מטוסים משופצים נמכרו לאקוודור בין 1954-1955, שניים לסוריה שנמסרו בקיץ 1956, ושבעה משופצים לישראל.

המטוס בחיל האויר

במרץ 1954 אישרה ממשלת הוד מלכותה מכירת תשעה מטוסי מטאור למדינת ישראל. ההסכם כלל שבעה מטוסי מטאור מדגם FR.MK.9 לסיור-צילום חמוש ושני מטוסי מטאור מדגם T.MK.7 לאימון.

מטוסי הצילום היו מטוסים שהופעלו קודם ע"י טייסות ח"א המלכותי, יצאו משירות ונמכרו חזרה לחברת גלוסטר. לאחר שנחתם הסכם המכירה הם שופצו ובדצמבר 1954 סופקו לח"א. כל המטוסים הועברו ארצה בטיסה ע"י טייסים בריטיים, מלבד מטוס אחד. בתאריך 19.3.1955 הטיס ארצה סרן אהרון יואלי מטייסת הסילון הראשונה מטוס מטאור שסומן 213 לצידו

ירה צרור פגזים נותבים שעזרו לו לכוון במקום להשתמש בכוונת הפגזים פגעו בכנף שמאל של הוומפייר ובמרכז הגוף. המטוס עלה באש, הסתחרר והתרסק בשדה תירס ליד קיבוץ כרמיה.

בינתיים שבר צ'יטו כמה פעמים ימינה ושמאלה והתמקם בזווית 90 מעלות ממטוס הוומפייר השני. יואלי פנה לעבר הוומפייר השני מספר 1567, בגובה של כ-1000 רגל ומרחק של בערך 300 מטר, שיגר צרור, שפגע מאחורי תא הטייס. הוומפייר התפוצץ ושבריו נחתו לא הרחק מקיבוץ זיקים.

חיל האויר המצרי הודיע לאחר מכן ששני מטוסי וומפייר שלו התנגשו באויר בעת גיחת אימונים.

טייסת הסילון הראשונה חגגה את ההפלה הסילונית הראשונה בתולדות חיל האויר וההפלה הראשונה מאז מלחמת העצמאות. יואלי קיבל את צ"ש הרמטכ"ל שהומר אח"כ לעיטור העוז.

במבצע סיני הוטסו מטוסי המטאור של הטייסת במשימות תקיפה מבסיס הפריסה שלה בתל נוף. לאחר מבצע סיני, ועם היכנסם לשירות של מטוסי הקרב הצרפתיים, הועברו מטוסי המטאור לקו שני. בתאריך 11.2.1962 נפתחה מחדש טייסת "אבירי הזנב הכתום" בפקודו של ישעיהו ברקת וקלטה את מטוסי המטאור של טייסת הסילון הראשונה שקלטה באותה עת מטוסי מיראז'. מטוסי המטאור 9 שהופעלו ע"י הטייסת היו מספרי זנב 31, 33 ו-35. הם שימשו לאימוני הסבה ולגרירת מטרות. הטייסת הודממה בתאריך 14 ביולי 1964 ומטוסיה הועברו לטייסת "אבירי הצפון" שהפעילה מטוסי ווטור.

גם בטייסת "אבירי הצפון" הוטסו המטאורים במשימות אימון והסבה לדו מנועי. מטוסי המטאור הוצאו סופית משירות בשנת 1970 והועברו לבתי ספר טכניים לאימון מכונאים.

ראשטון, דורסט. סומן לטייסת הניסוי 125-G-7 ולהעברה 212. הועבר בתאריך 4.5.1955 דרך לה בורז'ה. שירת בטייסת 117. נמצא כיום במגרש הגרוטאות של מוזיאון ח"א.

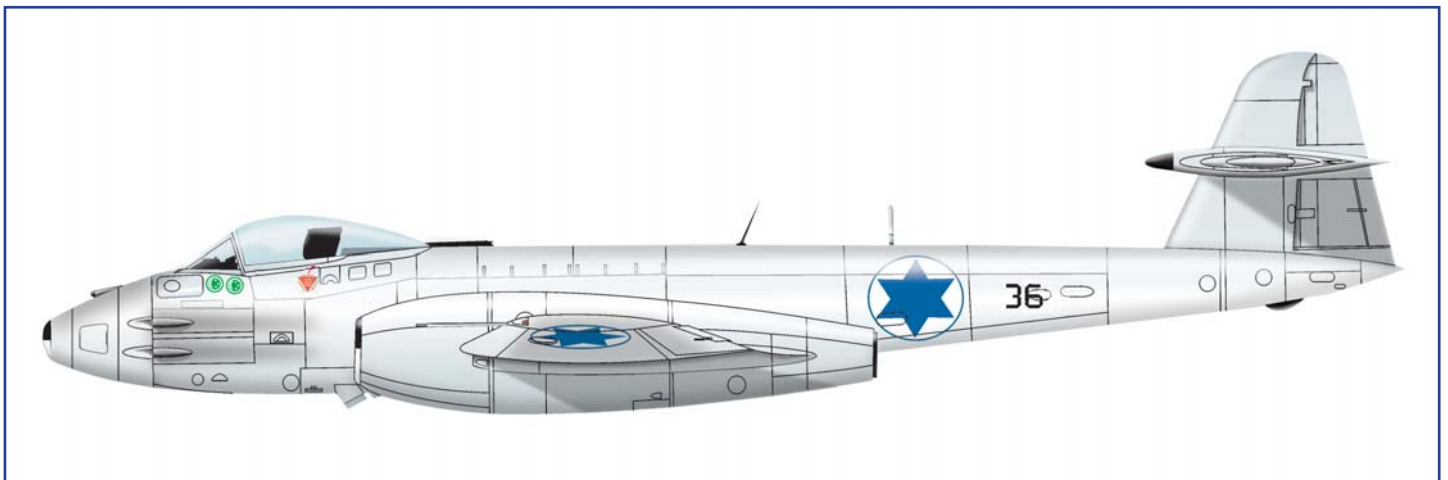
כאמור, נקלטו המטוסים בטייסת הסילון הראשונה והופעלו לצד מטוסי המטאור 8. הטייסת יעדה את מטוסים 35 ו-36 למשימות צילום בחירום (בנוסף למשימות היירוט), וכן מטוס שלישי שבו הוחלפה המצלמה המקורית ב-3 מצלמות דגם F-95 שלהן אורך מוקד של 4 אינץ', ואילו במטוסים האחרים נצבעו חלונות הצילום שבחרטום והם הופעלו כמטוסי קרב בלבד. בתאריך 22 במאי 1955 ביצע סרן אהרון יואלי את גיחת הצילום המבצעית הראשונה מעל לשטח אויב במטאור 35. משנת 1957 ועד לשנת 1964 היו במצבת חיל האויר חמישה מטוסים שמישים, ושניים בסבב תחזוקה.

הפלה ראשונה למטאור

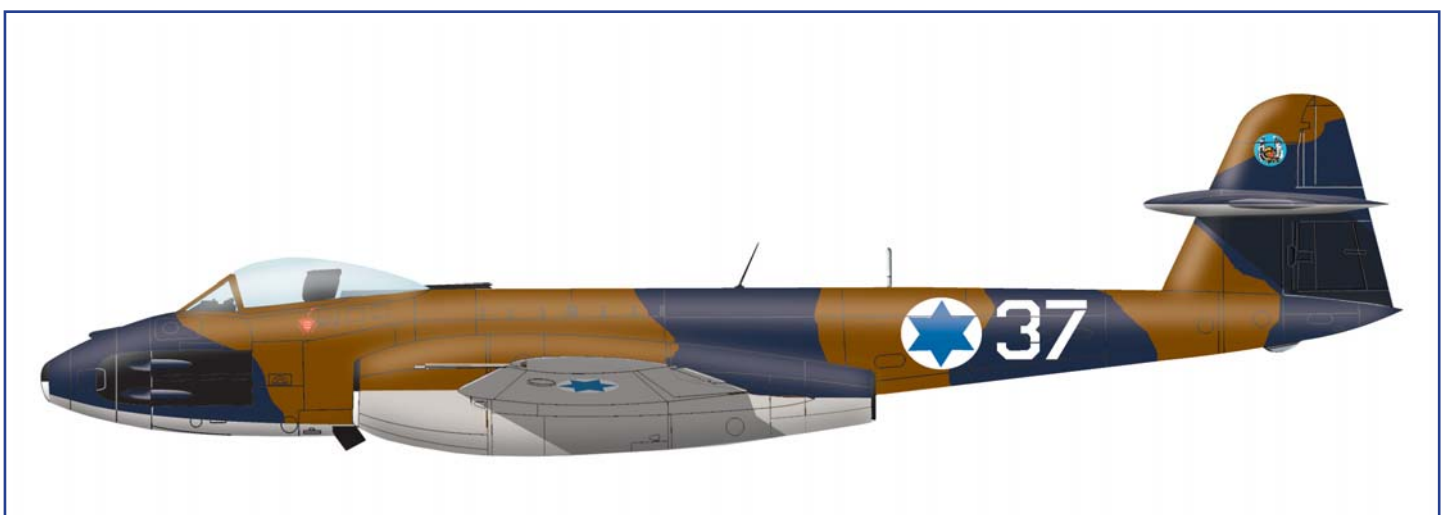
לאחר תקיפות צה"ל על בסיסי פדאיון בחן יונס באוגוסט 1955, החל חיל האויר המצרי לחדור את המרחב האוירי של ישראל. ביום 1.9.1955 עשתה זאת רביעיה של מטוסי ומפייר שנכנסה למרחב האויר הישראלי בגובה נמוך מצפון לרצועת עזה וגם ירתה מספר צרורות על קיבוץ כרמיה. יחידת הבקרה ברמלה איתרה את החדירה ובשעה 06:52 בבוקר הוזנקו סרן אהרון יואלי במטאור 36 ואיתו סרן יואש צידון (צ'יטו) במטאור נוסף שהיו בכוונות ירוט בבסיס חצור. הם פנו לכיוון החוף ושם דרומה. באיזור אשקלון ובגובה 5000 רגל זיהה צ'יטו מטוס שטס בגובה 3500 רגל, במרחק 1.5 ק"מ לכיוון צפון מערב.

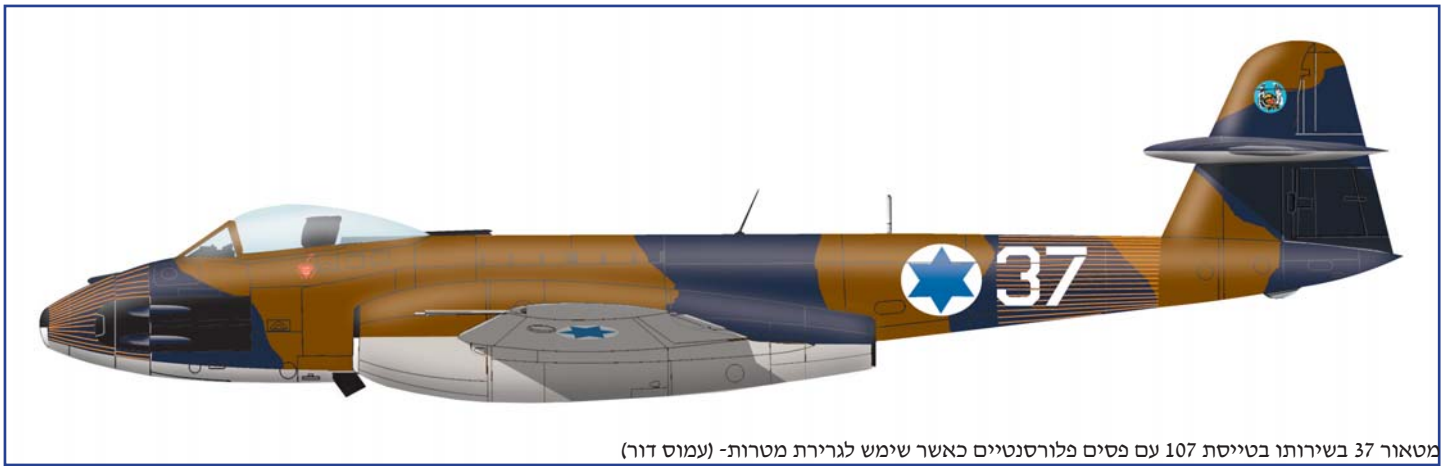
צ'יטו עבר מאחורי יואלי כדי להגן על זנבו ויואלי צלל לעבר המטוס כשהשמש מאחוריו, בטווח 400 מטר ממטוס הוומפייר המצרי מספר 1569

מטאור 36 שבו הפיל יואלי את שני מטוסי הוומפייר המצריים - (עמוס דור)

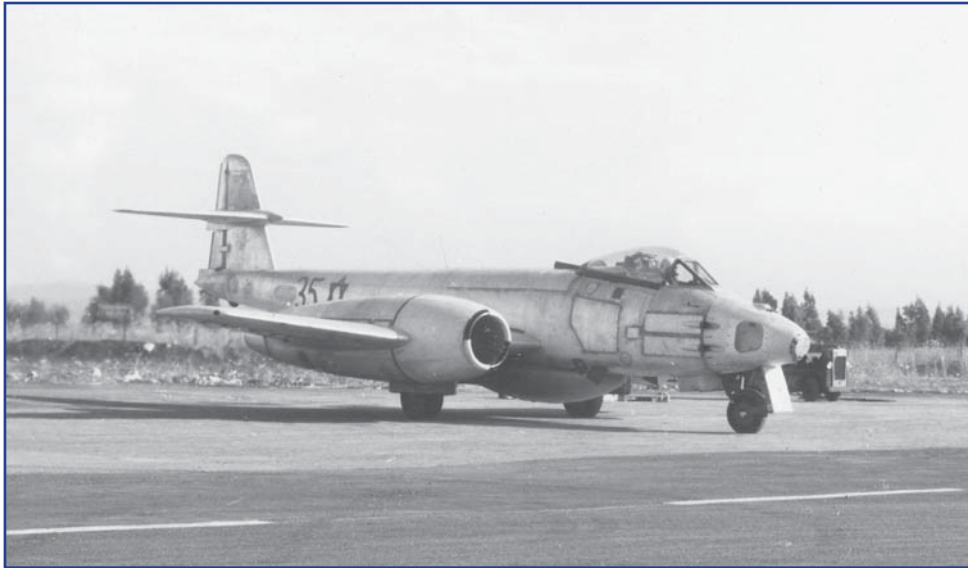

מטאור 37 בשירותו בטייסת 107 - (עמוס דור)

מטאור 37 בשירותו בטייסת 107 עם פסים פלורסנטיים כאשר שימש לגרירת מטרות - (עמוס דור)

מטאור 35 ביום הגעתו לארץ לאחר הנחיתה ברמת דוד - (עמוס דור-אוסף פרטי)

מטאור 37 על המסלול לפני המראה. (עמוס דור-אוסף פרטי)

מטאור 31 כפי שצולם בביה"ס הטכני בשנת 1983. (עמוס דור-אוסף פרטי)

